

Ishaja vseh dan razen nedelj in praznikov.
Issued daily except Sundays and Holidays.

PROSVETA

GLASILO SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

Uredništvo in upravljalni prostor:
2657 So. Lawdale Ave.
Office of publication:
2657 So. Lawdale Ave.
Telephone: Lawdale 4635.

LETO—YEAR XIV.

Cena lista je \$5.00.

Entered as second-class matter January 28, 1910, at the post-office at Chicago, Illinois, under the Act of Congress of March 3, 1879.

Chicago, Ill., ponedeljek, 12. septembra (Sept. 12) 1921.

Subscription \$5.00 Yearly.

ŠTEV.—NUMBER 211.

Published and distributed under permit (No. 148) authorized by the Act of October 3, 1917, on file at the Post Office of Chicago, Illinois. By order of the President, A. S. Burlison, Postmaster General.

Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in section 1103, Act of Oct. 3, 1917, authorized on June 14, 1918.

DELAJSKE MEZDE BI SE RADI REZALI.

CENE ZA POTREBŠČINE GRADU NAVZGOR.

Take so posledice kapitalističnega načina proizvodnje.

Washington, D. C. — Statistični podatki, ki jih od časa do časa objavi delavski department, so najboljše zvešče, ki pokaže pravo sliko kapitalističnega načina proizvodnje. Ni čudo, če ta department gotovim ljudem ni všeč, da žele njegovo razdelitev in razpustitev.

Delavski department je izdal statistično poročilo, ki pokazuje, da cene ne padajo, ampak da ležejo navzgor.

Vprčo tega dejstva se lahko reče onim, ki zagovarjajo sedanjí kapitalistični način proizvodnje, pogledajte, kakle je vaš sistem: šest milijonov delavcev je brez dela, mezde padajo in kapitalisti kriče na ves glas, da morajo delavske mezde še bolj pasti, cene za življenjske potrebščine pa gredo navzgor.

Tako se je na pr. podražil živež v prodaji na drobno v mesecu avgustu za šest odstotkov v Philadelphiji, za pet odstotkov v Bridgeportu, Chicagu, New Havenu, Providencu in Washingtonu; za štiri odstotke v Kansas Cityju, za tri odstotke v Springfieldu in Peoriji, za en odstotek pa v Salt Lake Cityju, Denverju in Little Rocku.

Ko je prišlo to poročilo v javnost, je v Chicagu podal sodnik Landis, ki so ga stavbinski delavci izbrali svojim razmodnikom, razsodbo, po kateri se kaznujejo meze. Ali je čudo, če so delavci nezadovoljni, ko vidijo, da so med dvema ognjema: Na eni strani se jim reče meza, na drugi jih pa nevarno odirajo profitarji in nobena oblast se ne gane, da napravi temu odiranju konec?

KONGRESNIK NAVDUŠEN ZA KULIJE.

Washington, D. C. — Kongresnik Guy L. Shaw iz Illinois je pokazal, da je treba deželo poriniti na pot imperijalizma. Podal je namreč izjavo, v kateri pravi, da "postoji ukazujoča potreba za splošno kolonialno politiko v zunanjih teritorijah in otoških posestih."

Shaw zagovarja uvoz kitajskih kulijev na Havajsko otočje, ki delajo izredno poceni. On seveda ne pravi, da želi uvoz kulijev, ker delajo skoraj zastoj, ampak spodbija hoče Japonce z otočja, da se obrani za ameriško ljudstvo. Shaw meni, da "ni varno, če so ameriške utrdbe in mornariška postojanka obkoljene od japonskega prebivalstva."

Shaw menda misli, da se položaj izboljša, če se importira nekaj tisoč Kitajcev.

Kasneje pa le prihaja z resničnostjo na dan, ko pravi, da "ni treba tropiti industriji uravnati po razmerah v Združenih državah. On želi, da se garancije za delavstvo odpravijo, da bo lahko proevitalo amerišanstvo."

Malokateri kongresnik je v eni sapi povedal toliko kolobocij kot Shaw, če je zagovarjal privatne bizniške interese.

\$50 ZA "SOLNČNO KOPELJ".

Chicago, Ill. — Franz Dörner, dunajski umetnik, stanujoč na 106 E. Walton Place, se je moral zagovarjati pred sodnikom zaradi "solnčne kopele", katere se je poslužil pri solem dnevni tik okna. Sosedje se ga obtožili, da na sebi ni imel drugega kot "rojstno oblačilo". Dörner se je zagovarjal, da se na ta način dnevno "kopije na soncu" in da edino moralno propal človek se more zgrazati, če vidi nagega človeka. Sodnik je obsodil Dörnerja na \$50 kazni in mu zapovedal, da drugič se mora "kopati", tako, da ga ne bo nihče videl.

LIGA NARODOV SE POSVE TUJE O MOREBITNI BLOKA DI AMERIKE.

Ženeva, Švica, 11. sept. — Zbornica lige narodov je v petek razpravljala o možnosti blokade Združenih držav v slučaju, da Amerika zalaga z denarjem in materialom katerokoli državo, katero bi liga blokirala. Italijanski delegat Schanzer je predlagal, da liga mora narediti z Ameriko nekakšno pogodbo ali pa mora razglasiti blokado proti Združenim državam v omenjenem slučaju.

POVODENJ V TEXASU, 250 OSEB UTONILO.

San Antonio pod vodo, ko se je utrgal oblak v soboto.

V CHESTERJU, PA., SE JE PO DEL MOST; 34 MRTVIH.

San Antonio, Tex., 11. sept. — Velika katastrofa je včeraj zadela to mesto. Oblak se je utrgal in reka San Antonio ter rečica Alazan in San Pedro so nagle narasle ter se razlile čez bregove. Nekaj minut pozneje so se še privlačili umazani valovi v mesto ter zalili dva milijarda štiriinšestdeset milijonov. V glavnem delu mesta je voda stala 15 čevljev visoko nad ulicami.

Kolikor je do zdaj znano, je 40 oseb mrtvih — toliko so namreč dobili mrličev na suho — toda policija pravi, da je najmanj 250 oseb izgubilo življenje v poplavi. Materialna škoda se čeni na milijone dolarjev. Proti večeru je začela voda upadati in rečino delo je bilo v polnem zamaku. V San Antonio je razglašeno obredno stanje in vojaške čete kontrolirajo mesto.

Philadelphija, Pa., 11. sept. — Najmanj 34 in največ 40 oseb je izgubilo življenje sredi, ko se je podrl most na reki Chester v bližini mesteca Chesterja. Na mostu po katerem je vozila električna železnica in je imel dva stanska hodnika, se je bila zbrala velika množica ljudi in opazovala rešilno moštvo, ki je iskalo nekega dečka v reki, kateri je utonil malo prej. Naenkrat je zahroščalo in ves hodnik na mostu je padel v vodo. Ne srečniki, ki so prvi padli v vodo, niso imeli prilike za rešitev, kajti drugi, ki so prileteli za njimi, so jih potlačili pod seboj. Hodnik se je podrl vsled prevelike teže človeške množice. Voda pod mostom je 60 čevljev široka in 15 čevljev globoka.

GRŠKA OFENZIVA JE PRE NEHALA.

Grki izgubili 30,000 mož.

London, 11. sept. — Depesha iz Aten sporoča "Morning Postu", da je Grška sklenila suspendirati svojo ofenzivo proti turškim nacionalistom v Mali Aziji. Sklep je bil storjen na konferenci ministrov in generalnega štaba.

Pariz, 11. sept. — Iz Angore je prišla vest, da so Turki odbili vse zadnje napade Grkov ob reki Sakariji. Grki so izgubili v sedanjí ofenzivi okrog 30,000 mož.

Carigrad, 11. sept. — Tukajšnji vojaški eksperti pravijo, da se je grški naval za Angoro razkidal z velikim porazom. Katastrofa za Grke je prišla ne samo zaradi slabega transporta, temveč tudi vsled slabega vodstva. Poroča se, da so Turki uničili celo grško divizijo pri napadu na Caidak.

SNeg V MONTANI IN KANADI.

Helena, Mont. — Montana je imela prvi snežni vihar. Vzhodno gora blizu Helene je bilo pokrito z belo snežno odejo. Temperatura je padla.

Iz Winnipega, Man., poročajo, da je snežilo v Alberti in zapadnem Saskatchewanu.

EVROPA NA ROBU FI NANČNEGA BANKROTA

Velika panika v Parizu, ko je nemška marka padla skoraj na nič in ko je dolar narasel.

CENTRALNA EVROPA FRAN CIJA IN BELGIJA NA ROBU PROPADA.

Kako stoji denarni trg. V soboto je bilo tisoč nemških mark za \$10, 1000 poljskih mark za 30 centov, 1000 češkoslovanskih kron za \$12, 1000 avstrijskih kron za \$1,10 in 1000 jugoslovanskih kron za \$0,80.

Pariz, 11. sept. — Denarni spekulanti na pariški borzi so bili včeraj kot od strele zadeti, ko je ameriški dolar narasel na 35 pik, nemška marka pa je padla skoraj na nič. Velika panika je zavladala med borzjani in ni manjši alarm je pretresel vladne finančne kroge v Franciji.

Splošen bankrot Evrope, o katerem se je doslej le na tihem šepetalo za zaprtimi vrati, je uskrat vstal nad Evropo kot resnična pošast.

Sprva so na borzi skušale govorice, da vsaka nadaljna vsota nemške odškodnine bo bankrotirala Nemčijo. Malokdo je verjel tem govoricam. Tedaj pa je vladni organ "Temps" v uvodnem članku potrdil resnično govorico. Kakor blisk je bila borza v paniki. Spekulanti se po vsem mestu naskočili menjevalne operatorje in postkušali se iznebiti frankov, lir in nemških mark.

"Temps" je pisal, da bi se Francija rada še nadalje tolažila z besedami "Nemčija bo vse plačala", ampak faktov ni več mogoče skrivati. Ako se s herkulanskim naporom ne odvrne katastrofa, bo Nemčija kmalu bankrotirala.

Ta novica, ki je prišla iz vladnih virov, je silno vznemirila finančnike. Zdaj ni več mogoče prikriti dejstva, da stoji vsa Evropa pred bankrotom. Veliki finančni krogi že priznavajo, da v Nemčiji ne bo izognila bankrotu in nato potegne za seboj vsa Evropo, kajti bidžeti Francije in Belgije zavisiata od nemške odškodnine.

Ententa bo morda še primorana spreminiti vsa odškodninska načrta in črtati vsa vojna odškodnina.

New York, N. Y., 11. sept. — Po mnenju tukajšnjih bankirjev je nemška marka takorekoč brez vrednosti. Padec marke na en cent pokazuje, da je nemški denar skrajno inflatiran in da finančne krize v Nemčiji ne bo konec toliko časa, dokler se bo Nemčija financirala s ponovnim in ponovnim izdajanjem papirnatih mark. Toda Nemčija se ni prenehala s tiskanjem mark, pač pa neprestano poplavlja ves svet z ničvrednim papirjem. Vsled tega ves svet občuti njeno krizo.

IGRALKA METVA, IGRALE ARETIRAN.

San Francisco, Cal. — Znani komični kinoigralca Romeo Arbuckle je bil v nedeljo gost policijske postaje kamor so ga privedli detektivi, da pojasni misteriozno smrt kinoigralke Virginije Rappe, katere je umrla zadnji ponedeljek na njegovem stanovanju. Arbuckle je imel privatno gostijo, na katero je povabil več tovarišev in igralce. Pili so opojne pijače in "dobro so se imeli". Obtožnica se glasi, da je miss Rappe umrla v Arbucklevi sobi. Njena obleka je bila raztrgana na kosce.

V OPEKARSKI INDUSTRIJI SE OBRAČA NA BOLJE.

Cleveland, O. — Tukaj zborništvo tovarnarji, ki izdelujejo opako za tiskovanje ulic. Vseh tovarni je eden in sedemdeset. Šest in petdeset kompanij ima naročila za prihodnjih šest mesecev.

AMERIČANI NABITILI PRVIH DVESTO OTROK V PETRO GRADU.

Petrograd, 10. sept. — V tukajšnji ameriški kuhinji je bilo včeraj nabitih prvih 200 otrok. Uživali so rižno kašo na mleku, čokolado in bele štruče. Druge kuhinje se odpro vsak čas. Danes so pripluli drugi trije parniki z ameriški živili v Petrograd.

Moskva, 10. sept. — Osemnajst vagonov ameriških živil je danes dospelo iz Rige v Moskvo. Trindvajset drugih vagonov je na poti. Prvi vlak z živili je došel v Samaro ob Volgi.

NEKAJ DELAVCEV PRO DANIH V BOSTONU.

Javna dražba brezposelnih delavcev se je drugi dan nekoliko obnesla.

LENSKE SO SE JOKALE IN METALE DENAR SUŽNJEM.

Boston, Mass. — Drugi dan javne dražbe za brezposelne delavce v petek je bil nekoliko uspešnejši. Topot je tragedija spremljala prodajanje brezposelnih, ko je dražbenik Ledoux postavil na "blok" mladega fanta iz Philadelphije Edwarda Dixona, bivšega vojaka, v umazani vojaški srjaci in raztrganih plavih hlačah. Fant se je alekel do pazu, da pokaže svoje mišice, toda ko je pravil, kako mu je oče padel v vojni, mati je umrla pred kratkim in on je sam brez dela, lačen in brez sredstev za življenje, so ga polila solze, začel se je tresti in zgrudil bi se on s stopnice na tla, da ga ni dražbenik naglo pridržal.

Pettisov oseb je bilo zbranih pred "prodajnim blokom" in mnoge ženske v množici so jokale in metale drobiž fantu. Končno ga je nekdo "kupil".

Ledoux je odprl javno dražbo s kratkim govorom, v katerem je poudarjal, da stvar, ki se odigrava pred gledalci ni šala, temveč prava tragedija.

V pol uri so bili prodani trije brezposelci za \$15 plače na teden. Pri vsakem naznanilu dražbenika, da je delavec dobil delo, je množica burno plaskala. Nekaj gledalčev ravatelj je vzel več brezposelcev, katerim je obljubil delo za 22 tednov.

Dva sta dobila delo za dva tedna s hrano in stanovanjem.

(To se ne godi v Rusiji, kjer je "boljševiška nezmožnost zakrivila suho in lakoto" — kakor pravijo kapitalisti in njihovi podrepaniki — pač pa se godi v Ameriki, kjer je na krmlu največja kapitalistična zmožnost!)

KUKLUKSOVCI ŽE IMAJO VPLIV!

Newark, N. J. — Policija je preprečila, da Jack Johnson, bivši profesionalni rokoborec, ni govoril pred dva tisoč zamorec in orožarji prvega polka.

Policija se je ravnala po ukazu, ki ga je prejela od Brennana, ravnatelja za javno varnost. Slišajo se glasovi, da se pridno ustanovljajo knklusklanovska društva v New Jerseyju in da se Brennan boji izgovor, če bi dovolil shod zamorcev. Zlastno je, če imajo kukluskovci ukazovati mestnim oblastim, kdo sme obdržati javne shode. Ali so kukluskovci najvišja oblast?

DUHOVEN ZAPELJAL DEKL CO; ENO LETO ZAPORA.

Chicago, Ill. — Rev. Henry Broekman, luteranski duhoven iz Stombola, Mich., je bil v soboto obsojen na leto dni zapora, ker je pripeljal iz Crystal Falls v Chicago 18-letno Karolino C. Biele in jo vlačil po hotelih. Duhoven je oženjen in ima dva otroka. Sodnik je dejal, da takega podleža še ni imel pred seboj.

MILONARJEM SE OLAJ ŠA DAVČNA BUTARA.

OTEŽI SE PA BUTARA MALIH PODJETNIKOV, OBRATNI KOV IN TROGOVCEV.

Delavec in kmet bosta pa nosila najtežjo butaro, če se uvede davke na konzum.

Washington, D. C. — Predsednik Harding ni le za to, da se železniškim družbam posodi pol milijarde dolarjev, ampak tudi pritiska, da senatni finančni odsek sprejme določbo, da sta preklje davka na nadprofit in znižanje višjega davka retroaktivna. To pomeni, da določba neinkuje nazaj. Ta določba je bila sicer črtana v zbornici, ker so se vprli proti nji kongresniki z zapada.

Boies Penrose, predsednik senatnega finančnega odseka, je končno prišel, da se vključi v predlogo določbo, ki določa, da sta preklje in znižanje veljavna nazaj od prvega januarja 1921. Penrose je rekel, da je republikanska stranka napravila obljubo, da se prekljejo ti davki, zaradi tega mora izvršiti svojo obljubo.

Preklje davka na nadprofit in znižanje višjega dohodninskega davka od 65 na 32 odstotkov olajša dvajset tisoč milijonarjem davčno butaro za šest sto milijonov dolarjev. Ti milijonarji bodo napravili izredno dober profit. Ker se davke na nadprofit odloči na ljudstvo na ta način, da se povzajajo cene, bodo milijonarji prav dobro odrezali. Cene produktov se še povišali, zdaj jim pa se bo treba še davka plačati.

Davčna butara šest sto milijonov dolarjev bo odvzeta dvajset tisoč milijonarjem, od katerih je večina vojnih profiterjev, toda nosili jo bodo mali podjetniki, trgovci in obrtniki, ki imajo letnih dohodkov od \$4,000 do \$60,000. Prizadeti so tudi inženirji, ki vodijo kapitalistična podjetja, a nimajo drugih dohodkov, kot svojo mezo. Okoli dve sto tisoč teh malih podjetnikov, inženirjev in drugih bo plačalo na leto povprečno okoli šest sto milijonov dolarjev več davka na leto, da lahko dvajset tisoč milijonarjev nemoteno pobše nadprofit.

Penrose izjavlja, da se večina senatnega finančnega odseka strinja s predlogom predsednika Hardinga, da njegovo priporočilo postane retroaktivno (nazaj učinkujoče). On prizna, da bo hudi boj v senatu, toda prepričan je, da se končno republikanska večina porine v vrsto.

Prav zanesljivo bosta predloženi senatu dve priporočili manjšine senatnega finančnega odseka. Senator LaFollette bo nasprotoval retroaktivnosti preklje davka na nadprofit in priporočil bo, da se poveča davek na dedščino. Senator Walsh iz Massachusettsa bo pa nastopil proti retroaktivnosti znižanja višjega dohodninskega davka in priporočil bo povišanje davka na dedščino in enodstotni davek na zemljišča in monopol. Glasovi se slišajo, da se priporočil tudi davek na konzum.

Petdeset republikancev je v zbornici glasovalo proti retroaktivnosti in zagradelj je zelo dvomljivo, če bo ponovno priporočena retroaktivnost sprejeta. Kongresniki, ki se vračajo s prčitnice, izjavljajo, da so volile zelo nezadovoljni. Najbolj se pritožujejo volile zaradi mehkobe, ki jo izkazuje Hardingova administracija bogatinom. Kongresniki se zavedajo, da so volitve v prihodnjem letu. Zagradelj bo do zdaj previdni, kadar bo treba glasovati o predlogi, ki ogrožajo njih politično bodočnost.

SLIKA IZ DANAŠNJE DRAŽBE.

Chicago, Ill. — Neznane star okoli pet in petdeset let, se je ustrelil v Grantovem parku. Policija sodi, da je brezposelnost poglata neznanec v start.

ZAKLADNIŠKI TAJNIK PRI POROČA POVIŠANO POST NINO.

Washington, D. C. — Znano je, da so republikanski listi silno napadali povišano poštnino v vojnem času in zahtevali, da se odpravi. Zdaj pa zakladniški tajnik Mellon sam priporoča, da se poviša poštnina prvega razreda od dveh centov na tri cente in da se uvede kolek dveh centov na banene črke. Poleg priporočila tudi deset dolarjev davka za avtomobil na leto.

VELIKANSKE IZGUBE SPANCEV V SEV. AFRIKI

Od 24,089 španskih vojakov je ostalo le 200 živih; govorice o španski ofenzivi so bluf.

REVOLUCIJA GOTOVA STVAR, KO PADE ME LLILA.

Pariz, 11. sept. — Poročila iz Madrida, ki so ušla očem cenzorja, razkrivajo pravi položaj špancev v Maroku in obseg katastrofe, ki je zadela Špance v vojni z vstaki v Maroku. Vsa Španija je v političnem kaosu in sedanjí monarhistični sistem se lahko sežeje vsak trenutek. V več ko dvajsetih mestih se delajo priprave za revolucijo. Padec Mellile v Maroku bo vsakakor signal za suneč.

Neko poročilo se glasi, da je od 24,089 španskih vojakov nekrog Mellile ostali le 200 živih v ljutih bojih zadnjih treh mesecev. Vsa oprema španske armade — 120 tisoč topov, 3000 strojnic, 30,000 pušk, 8000 konj, 6000 tovornih avtomobilov in 120 eroplanov — je padlo v roke rebelnih Muror. Vrhutega so rebeli okupirali 18,000 štirinajstih milij teritorija in pognali ostanke španske armade v pristaniščno mesto Mellilo, zdaj oblegajo od suhe strani.

Vladni španski listi javljajo, da je Španija poslala 62,000 mož in 1444 topov v Mellilo za veliko ofenzivo, ki prične jutri — toda dobro informirani viri javljajo, da vse te številke vladnega časopisa bluf in da španci sploh niso sposobni za nobeno ofenzivo. Na drugi strani pa so Mori podvojili svojo armado in vse španske čete, sestavljene iz domačinov, so se spuntale.

STAVBINSKI DELAVCI ZA NTEVAJO PONOVO ZASLI SANJE.

Podjetnikom ta zahteva ni všeč.

Chicago, Ill. — Stavbinski delavci so soglasno odklonili razsodbo sodnika Landisa in vložili peteljo za ponovno zaslanje. James Coney, tajnik Sveta stavbinskih delavcev, je dobil nalogo, da obvesti sodnika Landisa o razključku.

Kearney, predsednik Sveta stavbinskih delavcev, je izjavil, da priporoči delavcem, da ostanejo toliko časa na delu, da se sodnik Landis izreče, da se odpre ponovno zaslanje ali da ga ne bo. Stavbinskim podjetnikom ni korak stavbinskih delavcev všeč, in vsehizniško časopisje že joka in stoka, da bo delo na stavbah zopet zadržano.

BOLEZNI MORE INDIJANCE V KANADI.

Edmonton, Alta. — W. W. Bell, zdravstveni nadzornik, izjavlja, da bodo Indijanci na severju umrli, ako vlada ne podvzame korakov, da odpravi bolezní, ki razsajajo med njimi.

VRME.

Chicago in okolica: V torek oblačno in hladno. Vzhodni vetrovi. Temperatura v zadnjih 24 urah najvišja 75, najnižja 67.

PROSVETA

GLASILO SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE
LASTNINA SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

Cene oglasov po dogovoru. Rokopisi se ne vračajo.

Naročnina: Zedinjene države (vključno Chicago) \$5.00 na leto, \$2.50 za pol leta in \$1.25 za tri mesece; Chicago \$6.50 na leto, \$3.25 za pol leta, \$1.55 za tri mesece, in za inostranstvo \$8.00.

Naslov na vso, kar ima stik z urednikom:

"PROSVETA"

2857-59 So. Lawrence Avenue, Chicago, Illinois.

"THE ENLIGHTENMENT"

Organ of the Slovene National Benefit Society.

Owned by the Slovene National Benefit Society.

Advertising rates on agreement.

Subscription: United States (except Chicago) and Canada \$5 per year; Chicago \$6.50, and foreign countries \$8.00 per year.

Datum v oglasu n. pr. (Aug. 31-31) poleg valnega imena na nadzorni pomeni da vam je o tem davnem potekla naročnina. Posvetite jo pravočasno, da se vam ne izteče list.

VISOKA COLNINA JE BUTARA ZA LJUDSTVO.

Ze od nekaj je bil konjček republikanske stranke, da visoka colnina koristi ljudstvu, dasiravno je bilo že dokazano, da visoka volnina ni drugega kot obrambni zid za trustovce.

Po sedanjí Fordneyjevi predlogi je določena 60-odstotna colnina za kubanski sladkor. Sladkorni trust ima ogromne zaloge sladkorja v Združenih državah, ki jih je kupil po nizki ceni. Ako Fordneyjeva colnina predloga postane zakon, bodo sladkorni trustovci čez noč pognali ceno za teh šestdeset odstotkov navzgor. K tej ceni bodo dodali še nekaj trgovci, ki prodajajo sladkor na debelo in drobno. Ko sladkor doseže ljudstvo, ga bo moralo plačati po odušurki ceni, dasiravno ne bo še uvožena ena unca sladkorja po uveljavljenju nove colnine. Po tej ceni ne bo prodan le kubanski sladkor, ampak odušurka cena bo veljala tudi za sladkor, ki ga pridelajo v Združenih državah na jugu. Trust se bo branil, dokler se bo mogel uvažanja sladkorja s Kube v Združene države.

To je ena primera. Trustovci bodo postopali tako z vsakim blagom, ki je pod njihovo kontrolo.

S poljskimi pridelki ne bo nič bolj, za katere je določena visoka carina. Znano je, da Združene države pridelajo veliko več poljskega pridelka, kot ga potrebujejo za domač konzum. Tuje dežele bodo odgovorile na navisoko colnino z obrambno colnino. To pomeni, da bodo mogli iz Združenih držav lažati produkte v tuje države, ki so se zavarovale z obrambno colnino proti Združenim državam. Posledica tega bo, da se poljski pridelki ne bodo mogli izvažati v tuje dežele, ampak bodo ostali doma. To je pa voda na mlin živilskega trusta, kajti pokupil bo od farmerjev po svojih agentih za sramotno nizko ceno poljske produkte in jih nagromadil v svojih skladiščih. Kadar bodo produkti iz teh skladišč odhajali na ameriški trg, bo pa živilski trust priračunil visoko colnino, ki je določena za poljske produkte. Imel bo torej dvojen dobiček od visoke colnine. Najprvo bo pritiskal na ceno, da bo lahko skoraj zastoj dobil produkte od farmerjev, konzumentom jih pa prodajal po izredno visoki ceni.

Kako smešni in predrzni so naši trustovski colninarji, dokazuje dejstvo, da se spominjajo celo črev ubogega ameriškega prašiča, ki je poginil v trustovski klavnici. Navadnim ljudem je znano, da služijo prašičeva čreva, če so pravilno očiščena in pripravljena, za izdelovanje klobas. In odšla je skupina parlamentarnih zakonodajcev, da je treba naložiti na uvoz prašičjih črev visoko colnino, da ne bodo delala čreva mizernega evropskega prašiča konkurenco dobro rejednemu ameriškemu prašiču.

Colnina na kokošja jajca, kokovo olje bo seveda podražila tudi kruh in razno pecivo. Colnina na kokošja jajca je potrebna pravijo trustovski colninarji, čeprav leži nekaj milijonov tucatov kokošjih jajc v hladnih shrambah.

Plačaj konzument, in ti farmer pa prodajaj trustovcem skoraj zastoj, je načelo trustovskih colninarjev.

Ce je čas, da ljudstvo odvrne prihajajočo nesrečo, kajti Fordneyjeva colnina predloga še ni sprejeta.

Kongresniki in senatorji so odšli na počitnice domov, volilci imajo zdaj priliko, da jim povedo, da se ne strinjajo s tako colnino, ki bo bogatila trustovce, obubožavala pa ljudstvo. Če ljudstvo ne bo povedalo tega kongresnikom in senatorjem, postojí nevarnost, da bo sprejeta taka colninska predloga, ki napravi silno škodo ameriškemu ljudstvu, trustovcem bo pa služila za povečanje njih bogastva.

In prav nič ni za odlašati s protesti, kajti trustovski colninarji so na delu za sebe in ne za ljudstvo. Njih parlamentarni zakulisniki se bodo vdrli kar v čredah v Washington, ko se kongres zopet snide k zasedanju, da ohranijo visoko colnino.

Ljudstvo zapomni si! Visoka colnina ni bila še nikdar sprejeta v interesu ljudstva, ker trustovci sploh ničesar ne priporočajo, kar koristi ljudstvu. In če ljudstvo ne dvigne svojega protestnega glasu pravočasno, bodo trustovci želi, da bo veselje.

DOPISI.

Midway, Pa. — Kar se tiče delavskih razmer pri nas so dokaj slabe. Od šest prehodov k: so v okolici obratuje samo še eden vsaki dan, dva obratujeta po dva ali eden dan v tednu, trije pa počivajo že več mesecev, kar se še ni pripetilo nikoli v poletnem času. Pred nekaj dnevi je nekaj prišel obratovati, toda naval delavcev je bil tako velik, da bi zadovoljili ti delavci za najmanj tri rove. Kamor se človek ozre, povsod so cele čete brezposelnih, ki se pripravljajo prijeti za vsako delo in tudi delati za najnižjo plačo.

Ravno danes so pričeli graditi skozí to mestec cesto. Donesi so bili veseli, da bodo imeli zopet dela, toda veselje je minilo vseh, ko je pripeljal kontraktor iz države Ohio celo četo Italijanov, ki delajo kakor šivina. Oni, ki je opisal hitrost kitajskih samokolničarjev naj pride sem in videl bo, a kako hitrostjo pa Italijani porivajo svoje kolesje. Prijazni bo moral, da Italijan prekaša a svojo hitrostjo celo Kitajca. Zato pa tudi dobi kar po 30c na uro. Nekaj domaćinov je bilo vseeno arednih, da so dobili tam službo, toda se po par dneh so pustili delo, katerega se v resnici ni sploščalo opravičati.

Pred nekaj leti so tukajšnji meščani vsaki večer porivali po mestu neko škatlo, ki je bila podobna vojnemu tanku in kričali so, kakor Izraeli pred Jerihom. Pogosto sem se, zamaknil zadaj za stanovanje, ker zrano mi je bilo, da ni dobro slišati človek skupno a stopovcenterji. Danes ti navdušeni vadijujejo, kakor pri spovednici. Naj nikdo ne misli, da mogoče vadijujejo za demokracijo, katere je ostala na Francovkem, nikakor ne. Oni vadijujejo, ker je tako težko prenašanje pravnega šoleja. Dela je malo, denarja še manj, kredita pa sploh nič. Na izborne čase imamo delavci in žetelci, da bi imeli še izbornice, ker se par takih, kakor je leto 1921 po Kristih, bo gotovo odšlo, delavstvu oči, da bo spoznalo slojedstva, ki se izvršujejo nad njim. Pregovor pravi, da se, zlato čisti v ognju, človek pa v revščini. Upamo, da se bo ta pregovor uresničil in bo tudi v Ameriki prišel misliti delavce, kdo je kriv njegove revščine in kaj je kakati pomoči. Prišel bo do prepričanja, da je odpomoč edino le v politični organizaciji. Ako bi bili delavci izvolili le dvajset zastopnikov v zvezno zbornico, bi bil danes položaj drug, kakor je.

Ameriški delavci so hlastno zajemali modrost in kapitalističnih listov, katere jim je aveta, kakor kristjanom bajke iz aveta. Dones ima delavstvo izborni šolo in tudi čas, da se pripravljajo na bodoče volitve, da izvolijo zastopnike iz svojih vrst. — Martin Strupcek.

Eliza, Pa. — Dopisa iz teh naselbin že dolgo nisem videl. Sploh ni poročati kaj dobrega. Dela se še vedno le slabo, po tri dni na teden obratuje premogorov in se te dni se le malo zaslužijo, ker je v primeri z zemeljskimi črviki veliko premalo število vozikov. Na svetujem nikomur, da bi prišel sem za delom, katerega ni in to sami le toliko zaslužijo, da se lonec ne pobijejo. Pozdrav vsem peclarjem — J. E.

Avella, Pa. — Poročati imam žalostno vest, da smo zgrubili in naše srede enega izmed prvih članov naše organizacije SNPJ sobrata Andreja Dermoto v njegovi najlepši starosti 39 let. Navedil se je demokracije, za katero je razpolagal svoje življenje skozi 14 mesecev. Videl je mnogo njih, kako so padali na svobodo, toda on ni bil srečen, da bi ga bila zadela ena izmed milijon krogelj, kakor se je sam večkrat izrazil, ko je uvidel, koliko svobode si je priboril v svetovni vojni, a ne radi patriotizma, temveč radi "dobrih davkov", ki so jih imeli naši fantje enkrat oceanu. Bil je nasprotnik militarizma, toda kar so morali drugi, je moral tudi on. Ko je prišel z bojišča je kmalu spoznal, kakor tiho drugi, da so bile obljube, ko so odhajali na bojišče samo past in je bilo treba hoditi iz kraja v kraj za delom, katerega pa ni bilo mogoče

dobiti, da bi se lahko pošteno preživel.

Tako je živel malo več, kakor dve leti civilnega življenja. Nadejal se je, da se kaj preuredi, ko pa je uvidel, da je vsak dan slabše za delavstvo, je vrget dne 20. avgusta ob 11 uri zvečer proč vse, kar je imel, to je svoje življenje. Vzel je puško, katero je tako sovražil in se a njo rešil sužnosti. Gotovo je, da si ga nisem predstavljal junaka, ko sem ga našel pod hišo z zdrobljeno lobanjo, toda kaj hočem, to si je želel sam.

Pogreb se je vršil dne 22. avgusta na Independent pokopališču civilno, ob obilni udeležbi članov društva "Avellaški vrh" št. 292 SNPJ, h kateremu društvu je spadal. Navzoči so bili tudi člani društva "Slov. bratje" št. 47 SDPZ in člani Soc. kluba št. 225 JSZ. Kot član pri SNPJ je bil že skozi 15 let in član JSZ nad 10 let. Bil je vedno zvest član obeh organizacij, kar se je tudi izkazalo ob sprejemu k zadnjemu počitku.

Pokojni Andrej je bil doma iz fare Trata nad Skofjo loko na Gorenjskem. V Ameriki je bival 15 let. Zapuščka mater, sestro in tri brate. — Najlepša hvala tuk. društvom, soc. klubu in posameznikom za podarjene vence, ki stojih položili na krsto v zadnji poždrev, ti pa naš dragi brat in sin počivaj sladko v tuji grudi.

Željujoci ostali Františka Dermota mati, Františka Dermotove sestra, Jacob, John in Matt Dermota, bratje. — Matt Dermota.

Cambridge, Mebr. — Edini Slovence sem v tem mestu in ni čudo, da ni bilo od tu še nikakega dopisa. Oholica tu je naseljena že več let in kamor se človek ozre, povsod so same farne. Kakor delavci, tako tudi farmer občuti današnjo krizo. Farmer se polovico ne dobi toliko za svoje pridelke, kakor njega stanejo prej, ko jih spravlj na trg. Pšenica se pri nas prodaja po 85c bušelj, koruza po 24c, oves po 30c in jčeden po 22c bušelj. Drugi pridelki so vsi ravnotako poseni. Detelja tudi ni dosti vredna. Za pravo seno se ne vem, pet pa plšem slučaj, ki se je pripetil nekemu farmerju, ki je založil železniške vozove a deteljo in jih poslal na trg. Vse je izročil železniški družbi, da naj prodajo deteljo in si obdrži ves denar, kar bo stala volnina, ostane pa naj pošlje njemu. Čez nekaj dni je dobil od železniške družbe pismo, da je denar, ki so ga prejeli za deteljo premal, da bi se s njim plačali vožnji stroški in naj pošlje primanjkljaj. Farmer je odpisal, da nima denarja, pač pa da lahko pošlje še več detelje. — Valentin Skubic.

Alquippa, Pa. — O delavskih razmerah ne morem poročati, da se je kaj zboljšalo, ker so mede zopet znižali. Sedaj je pač lahko J. L. Stahl kompanija znižala nekoliko mendo, saj uposilja je brezposelne in poleg tega lahko zbira, kateri delavci so ji bolj po volji. Malo izjeme vseeno dela, da vposluje le bolj delavce, ki so bili še prej pri njej vposljeni. Zdi se mi to početje, kakor bi na trg nosili prodajati svoje moči, kakor na sejmu, ko je mnogo živine nas izbirajo tukaj. Poleg tega pa se poslužujejo tudi grafta. Prišli so do tega spoznanja in vpeljali so neke številke, da so pričeli delavci zgodaj vstajati, da so dobili svojo številko in a tem dobili delo za nizko mendo. Zdi se, da smo v času mnogobojstva, da se moramo zatekati k bogovom in prositi njihovo milosti. — Pa naj kdo potem reče, da je še veljavi nstava Zdeženih držav. Dokler se bodo nezavedni delavci posmehovali socializmu, bomo še vedno v takem položaju. Ko bo enkrat delavstvo v resnici spoznalo pravi socializem in ga spoštovalo, tedaj bo tudi javno življenje dobilo drugo boljšo obliko. Naj se nikdo ne tolaži a tem, da bodo boljše razmere same od sebe prišle, tega ne bo nikdar ako si jih ne bomo izvojevali, za kar pa mora biti večja četa in treba je delati in delati, da bo naš roj zadosti močan, da od strani leno trote. Prestavljajmo se danes iz enega kraja v drugega, nikjer ne bomo našli teli na bojišču in milostneje podjetnike, katerih Bog je ogromen dobiček, ki pa more priti le potem izkoriščenja. Ker ne naštemo na bolj, se razmere nikjer, se nam ne ka-

že presteljevati, saj a tem le trošno po nepotrebnem denar, temveč organizirati se moramo v stranki kamor spadamo in gotovimo, da bo na ta način zavladal boljši družbeni red.

Kot znano se združita SNPJ in SDPZ v skupno organizacijo. To je velik napredek. Želel bi, da ostane ime SNPJ, da ne bo imela organizacija nepotrebnih stroškov. Ako ime ostane ne bo škodovalo nič SDPZ. Sploh pa je sedaj ime tudi lepo in velika večina članstva bo a njim zadovoljna.

Rečniška podpora naj se uredi od \$1 do \$5. Člani, ki se ne morejo zavarovati za take vrste se naj zavarujejo pri tujih organizacijah in namesto da bi podpirali malo organizacijo, podpirajo pa tuje.

Gleda sumpenzije naj ostane žela, kakor do sedaj. Da bi se poostzilo ni umestno. Če se bodo pravila poostzila, to nikakor ne bo koristilo in mislim, da bo vsak sobrat delegat to tudi uvidel. Kolikokrat sedaj doleti člana, da ne more pravočasno plačati sumpenzije, toda on ni kriv temu, ako radi brezposelnosti go to za hrano ne more v redu plačevati. Tam kjer ni, niti vojska ne vzame, pravijo in valed tega želimo da sumpenzija v tem osiru ostane, kakor je sedaj pri SNPJ.

K oporeki naj bi moral vsak član pripomniti ali se podpisati, kako seš biti pokopan. Ta oporoka naj bi bila tajna. Potem bi se ne mogel nikdo spotikati, da je bil mogoče naprednjak ali kar si bodi, pa v cerkev so ga nesci, kar bi mu ne bilo prav.

Prosjeti želim veliko naročnikov in še pričakujem lepih povesi. Jako mi je ugajala povest Pertinčarjevo pomfajenje in želim, da bi bilo še mnogo takih. Sodrug Kristan naj samo piše. Kolikokrat silim kakakega starejšega človeka vzklikniti, da bi bil še kdaj mlad in bi imel tak razum, kakor ga ima sedaj. Želi mi boljših razmer, ko pa ima priliko se je noče poslužiti. Socializem daje pomajenje vsakemu, toda mnogo njih ga ne mara, ker se ne sveda.

Da bi mlade delavstvo bolj delovalo na boljši družbeni red, bi se bilo v starosti tega govorenja. Ko bi bil še enkrat mlad! S pozdravom. — Jack Kotar.

Johnston City, Ill. — Pred dnevi mi je prišel v roke letak liden po jolietakih društvih v številkami 18, 19, 20, 21, in 31 H. Z. I. Društva napadajo delegate minule konvencije H. Z. I. in odbor iste zajednice, ker so na konvenciji odločili za hrvatsko središče, da ne sme priti v roke duhovnov ali kakih njihovih pristaev. Ne vem, so li ta društva povzročila te letake, ker po pisanju bi človek lahko sodil, da je bil to jolietaki župnik. Letak pravi, da ima H. Z. I. 90 odstotkov članov kristjanov, toda smiselno je pri vsem tem, da so se delegati izjavili proti učenju krščanske nauka na siriščišču. V resnici gledajo društva, kadar izbirajo delegate, da izberejo posvečenega človeka, ki nič ne veruje, kar uči cerkev. Po mojem mnenju je torej umevno, da so tudi člani posvetni ljudje, ker volijo sebi enakega. Letak naziva delegate boljševike in pravi, da je bolševizem upropastil Rusijo in povzročil smrt in lakoto. "Krščanska vera in nauk sta edina, ki morata čuvati narodom ljubezen do stare in nove domovine", pravi letak.

Pesnili bi ona društva, da malo razjasnijo hrvatskemu ljudstvu: Kdaj je Hrvat še imel kako domovino, katero je imel vzrok, da jo je lahko ljubil? Res je, če bi imel Hrvat domovino in bi jo ljubil, da bi ne bil človek. Pred in med svetovno vojno je bila hrvatska domovina v rokah Mađarov in Avstrijcev, kateri so se kosali, kdo bo narod bolj zadržal in povzročali so, da je bil narod primoran seliti se proč od svoje grude na vse dele sveta. Čigava je bila krivda? Ali ni bil ves hrvatski in slovenski narod pod okriljem krščanske vere in nauka skozi stoletja? Ne zameril bi še greha, ki so ga napravili krščanski učitelji nad narodom pred svetovno vojno, toda to, da so imeli ti učitelji krščanstva vpliv na hrvatsko in slovensko ljudstvo in moč a mu niso pokazali poti do svobode po razsvetu Avstrije, to je neodpustljiva. Zakaj so ti učniki potisnili delegatom združitvene konvencije

bili avstrijski, v jarem, kateri je toliko bolj žuli, kakor je žulil avstrijski. Osmenjajo celo narodu, da ni zrel, da bi se vladal sam nad seboj. Kdaj ga bodo posveščali, da bo zrel, da se bo vladal sam sebe. Ljubejo ga že ti-koletnja, a narod še ni dosti učen, da bi vodil sama svoje posle. Slab je tak nauk, da se ga učijo, kaj lahko sramujejo. Narod potrebuje življenja sedaj in ne po smrti.

Velika je njihova gonja za revalnimi Rusi. Kje so bili kristjani za časa carskega vladovanja? Ko je na tisoče ljudi pomirala glada? Ali so ljudje tudi takrat pomirali radi bolševizma za lakoto, ko je vladal carizem? Zakaj se takrat niso krščani brigali za umirajoče? Danes je v Rusiji bolševiška vlada in vsak pravi delavce pomaga kolikor mu je v moči na poziv ruske vlade, da se odpomore gladovanju. Kje so sedaj dobrodušni učitelji krščanstva, da ne izpolnjujejo dolžnosti, ki jo nalaga njihov nauk, ljubiti svojega bližnjega? — Bog, pravi, da je kaznoval Rusijo s seš; zakaj pa je bila tudi prejšnja v Rusiji?

Danes imamo nad pet milijonov delavcev brez dela. Od teh pet milijonov je odvisno 15 milijonov delavskih otrok in žena, katerim preti gladovanje in smrt. Ali tudi ti ljudje žive v Rusiji? To ljudstvo je v Ameriki, v delu krščanstva in kapitalizma. Ali je tudi tu kaznoval bolševiki Bog? Ne, tu je 50 odstotkov kristjanov. Ne vem, kaj nazivajo ti ljudje krščanstvo. Narodi celoga sveta so pod vplivom najrazličnejših ver in tako že skozi stoletja.

Izkoriščanje, vojskovanje in ubijanje ni krščanstvo, tudi držanje naroda v deželah bogastva v bedi in lakoti ni krščansko delo. Vse to obstoja v krščanskih deželah. Prosl bi te učitelje, da raztolmačijo, zakaj obstajajo take razmere. Imamo socialistične učitelje, kateri tolmačijo, zakaj postaja vse to zlo, a že so se dvignili proti njim učitelji krščanstva. Med narod ste podali Boga, o katerem pravite, da je troedini. Vse to odgovarja resnici in vaši troedini. Boj je kapitalizem, militarizem in klerikalizem. Oče kapitalizem je poslal sine, da ubija in duha, da nas poneumnja. Ta Bog je počel smirati in novi Bog bo zasedel njegovo mesto, kateri se bo v resnici sestojal iz svobode, ljubezni in enakosti za vse narode. — Tony Stragel, delavec.

Harrisburg, Ill. — Tukajšnji lokalni list poroča o razstrelki, ki se je pripetila v premožekopu v bližini mesta Harco in pravi, da so nesrečo krivi premogarji, ker so zavrtali v star zadela prostor, kjer se je nahajalo ve polne plina. Ta plin da je prišel uhajati skozi luknjo v delavni prostor, kjer se je užgal in povzročil katastrofo.

Ta list zastopa velekapital in zagovarja današnji gnili sistem, valed tega je umevno, da so vse ga krivi izključno le delavci. List nič ne omenja, da so delavci niso vedeli o onem zadelenem prostoru, v katerem je bilo ve polno plina, niti ne omenja, da bi bila dolžnost predelavcev, da bi bili opozorili premogarje in jim povedali, kje se je nahajal on plin, da bi si pripravili varnostno svetilko.

Po izpovedi premogarjev so naprave v dotičnem rovu jako zanemarjene in je rov napolnjen s plinom. Sploh se je v dotičnem rovu že ponesrečilo več premogarjev, kakor v vseh drugih rovih Salina Countyja. Vsa krivda katastrofe odpade torej edino na družbo.

Ob času razstrelbe je bilo v rovu pet članov društva Kras št. 156 SNPJ. K sreči ni nobeden poškodovan. — Alois Grebenak.

Gowanda, N. Y. — Redko se kdo oglasi iz naše naselbine, dasiravno je tu precejšnje število Slovencev. Na društenem polju dobro napredujemo kljub slabim razmeram. Društvo je še vedno premalo, da bi mogli poslati delegata na konvencijo in tudi v bližini ni nobenega društva, da bi se mogli s njim združiti v svetlo zastoparstvo. Želim, da bodo delegati imeli veliko uspeha in delovali, da se bodo v kratkem času tudi druge jednote in zveze z nami združile. Pozdrav vsem delegatom združitvene konvencije — L. Stabile.

Poglavje o ruskih ženah.

Pogovor Louise Bryantove s Kolontajevom.

Aleksandra Kolontaj, komisarica za dobrodelnost v Sovjetski Rusiji, mi je rekla med pogovorom: "Mislite na to, da so sedanjí časi za rusko revolucijo najtemnejši; ako pristejete vse razmere in rekonstrukcijo od leta 1917, hote presenečeni."

Vprašana, kako stališče zavzame ruske žene v revoluciji, mi je odgovorila, da so delovale tudi žene v tem gibanju, posebno skozí zadnji dve leti, in da so cilji ruske žene rekonstrukcije vse druge. Obnova, to je politika ruske žene. Najvažnejše je dejstvo, da so z revolucijo dobile tudi žene volilno pravico in se jim ni treba za isto šele boriti. Sedaj pa morajo biti vzgojene, da bodo ta privilegij znale tudi uporabljati.

Pršla sem najprvo na nacionalizacijo žen. O tem postajajo laži tudi v Ameriki, da je nujna potreba preiskovalnega komiteja, da to stvar pripravi do resnice. Čudno se mi zdi, da izobražen človek sploh more takim pravilicam verjeti. Ali mislite, če boste v Sovjetskem kongresu rekli, da naj bodo ameriške žene prostitutke, to se pravi nacionalizirane, da bo tam kateri delegat ki bi vam to verjel?

Če so vaši državni pravičniki in se v resnici zanimajo, bodo lahko dognali, da ruske žene v revoluciji še nikoli niso kaj takega hotele in nikdar jim ni bilo treba beračiti za politično svobodo. Nikdar se ni pripetilo, da bi bila kakšna zapra, ker je postajala po uticah. Še nikdar ni vladalo tu kako vprašanje radi ženske volilne pravice in me vse skupaj smo enakopravne. Vse to, kar se govori med ameriškim ženskim svetom, tega med nami ni, ker je bilo takoj po razsolu odpravljeno in upeljanje so bile obširne reforme. Ko sem bila izvoljena za komisarko dobrodelnosti, smo prišle žene z izvajanjem mojega obširnega "matra", skrbeti za žene in zagotoviti jim boljše bodočnost. Za mater smo uvedle boljše zakone, kakor se morejo dobiti v katerikoli državi."

Gospa Kolontaj je nato razpravljala o sovjetskem zakonu, kateri daje materam pravico do dvamesečnega dopusta po porodu in zraven tega polno meso do ves čas poititne. Radi pomankanja se teh poititne za sedaj še ne more izvajati. Govorila je nadalje, kako je aranžirala velike ženske kongrese v različnih delih države, kjer so bile razpravljane, kako ščititi mater, otroka in kako se varovati pred različnimi boleznimi. Tudi o politiki se je na teh kongresih razpravljalo. V Moskvo so prihajale na različna predavanja knjiške žene iz oddaljenih vasi in domov prišle so pripovedovale, kaj vse so se naučile v Moskvi. Tudi markiskateri žene iz harema je prišla in vrgla je proč svoj pajčolan. Tatarske žene in mohamedanke ne nosijo več nikakega pajčolana.

Vprašana, ali so še ženske vojak, je rekla gospa Kolontaj, da so še nekatere, toda gibanje v letu 1917, prišlo po Bočkarevi, je bilo le umetno in izginilo je kmalu.

Končno sem vprašala Kolontajevu, zakaj ne bodo žene prisotne tudi na vserskem sovjetskem kongresu v Moskvi. Odgovorila je, da ruske žene ne iščejo nikakih političnih služb, ako niso posebno za to sposobne. Vendar je prisotnih pri vsakem kongresu namesto 5 najmanj 10 delegatkin, in pogosto so za te delegatkinje izbrane žene iz najbolj oddaljenih knjiških vasi. Glavna naloga, teh žen pa je vedno edino ta, da si pribere garancije za svojo dobro in zaščito. Od mene a aranžirani kongresi so izključno le za vzgojevalne namene.

DRUGIŠ IZ INOZEMSTVA.

— Poljska vlada je padla.
— Iz Moskve čez Reval poročajo, da je bil v Sibiriji tjele caristični general in hoven Ungen-Sternberg obsojen po sovjetskem vojnem sodišču na smrt in ustreljen s 16 svojimi častniki vred.
— Iz Kopenhagena in Heisingforsa se spet razširjajo vesti o

"vojaskih revoltah" v Petrogradu in Moskvi.

— V Indiji se vrše veliki živčni izgredi.
— 50 irskih ujetnikov je pobegnilo iz tabora za interniranje irskih republikanov v Curraghu. Ujetniki so izdrlili predor izpod žične ograje.

— Ameriški konzul Caldwell v Kobu na Japonskem je po navodilu ameriške vlade obiskal Čito, glavno mesto republike Sibirije.

— Rdeči križ v Nemčiji je poslal v Sovjetsko Rusijo za milijon mark vrednosti zdravil in veliko število zdravnikov.

— Bivša nemška trgovska podpornica "Deutschland", ki je bila dvakrat v Ameriki med vojno, se je v soboto razveljavila vlad razveljavila, ki je ni pojasnjena, v angleškem pristanišču Birkenheadu. Trije možje so bili ubiti.

— 25 oseb je bilo mrtvih in 60 ranjenih, ko je vlak, ki vozi med Lyonsom in Strassburgom, v Franciji, skočil s tira in se prevrnil v soboto zvečer.

IZ DELAVSKEGA SVETA.

(Federated Press.)

Demonstracije v Londonu. V več tisoč delavcev je v nedeljo paradižalo po ulicah z rdečimi zastavami in demonstrativni napisi v Poplarju. Delavci so zahtevali, da se zaprti socialistični občinski odborniki izpuste iz ječe. Odborniki so v zaporu, ker nočejo tirjati davkov, dokler ne bodo preskrbljeni brezposelni delavci.

Tesarska organizacija v Chicagu je zavrgla razsodbo sodnika Landisa, ki je bil arbitrator v mednarodni sporu med stavbiniki unijski in pogodbeniki. Delegacije 110 podružnic tesarske unije v Chicagu, ki šteje 14.000 članov, so v soboto zvečer soglasno zaključili, da ne bodo delali za manj kot \$1.25 na uro. Landis je priporočil, da se tesarjem meza zniža na dolar na uro. Tajnik tesarske organizacije Daniel Galvin je dejal po seji, da 700 neodvisnih stavbinških pogodbenikov plačuje tesarjem staro mezo in da je manj kot 15 odstotkov članov unije brez dela.

KORUPCIJA V TRŽNEM DEPARTAMENTU.

New York, N. Y. — Po neki ekapedaciji je od državne legislature določeni Meyerjev komitej pri zbiranju volilnega materiala dognal, da se je vršil pri Tržnem departamentu mesta New York veliki graft.

Po različnih pričah, ki so bile zaslišane pred tem komitejem, se je dognalo, da se je brezdvomno po mestnih tržnicah in stojnicah dogajala sleparija. Kdor je prošil za dovoljenje, da sme prodajati na stojnicah ali po voditi trgovino, je moral preje "videti" kakšnega uradnika departamenta in je moral biti preje zaslišan, kakor je smel prodajati svoje blago.

Kako daleč je bil tržni komisar O'Malley sam udeležen pri teh finacijskih transakcijah in koliko je pomagal pri pridobitvi dovoljenja politično prepričanje, še ni dognano, ve se pa, da je pri podajenju dovoljenj igralo precejšnjo vlogo tudi politično prepričanje. Če je človek imel kolikšak vpogleda v poslovanje uradnikov in njihove zanimanje za prošnje, se mu je moralo zdati vse to poslovanje sumljivo.

O'Malley ni imel posebnih zmoglosti, da je prišel na ta urad. Tržni komisar je postal tedaj, ko se je njegov prednik pridružil napram županu Hylandu čez njega, ki je bil takrat še praktičen. Tudi takrat, ko se je dognalo, da se je dvema, ki sta imela pravico do stojnice, godila krivica od Tržnega departamenta in je Meyerjev komitej to dokazal, se mu ni nič pripetilo. Bil je vedno pod okriljem svojih predpostavljenih in kakor ljubljena svojih višjih se mu ni nikdar nič pripetilo. Na koga tedaj pade večja odgovornost?

V pravo kako je na ta način padel Hyland s svojimi tovarški, ki kažejo poti za izgovore. Mesti trust obvlada in kontrolira ves mesti trg in ima vpogled na vsako tudi najmanjšo razprodajo. Trust je gotovo tudi videl korupcijo pri razdajanju tržnih dovoljenj, toda navada je že, da vrnemo ne izključno vrati oč. Tako se

je korupcija nadaljevala. Sedanje čase še ni bilo več posebnega obzira, kakšnega političnega pripričanja je prošile, temveč vsekakor je moral plačati samo nekoliko pristojbino po sto dolarjev, da je bil upravičen do stojnice.

Ljudstvo spoznava, da je vse to samo nedolžno veržanje republikancev in kakor bi požar uničeval to stranko, se vedno bolj kreči. In to lastno razdiranje svoje stranke bodo občutili republikanci ob prihodnjih volitvah.

KDO SO KUKLUKSOVCI?

New York, N. Y. — Henry O. Fry, bivši poslovni vodja Ku Klux Klana, je svoj izstop iz te organizacije nameraval s pismom, ki je bilo priobčeno v "New York Worldu" dne 9. septembra 1921 in ki je zelo zanimivo. V tem pismu pravi med drugim:

"Prišel sem do zaključka, da je Vaša propozicija historična sleparija, da je podjetje za nagromadenje denarja par notranjih oseb, da se bavi s slabo propagando, ki podlaga k verskemu in plemenskem sovraštvu proti židom, rimskim katoličanom, samorecem in ameriškim državljanom, rojenim v tujemstvu. Vaše podjetje je javna nevarnost, ki vodi prav zanesljivo do krvoprelitja in če uspeva, mora priti do revolucije, katerega je treba potlačiti v interesu pravega ameriškega poštenja oblikov."

"Vaše 'Navidno' cesarstvo', nadaljuje pisek, obračunajo se direktno na cesarstvo čarovačnega klana. 'Je podjetje, za nagromadenje denarja! V' amn, mrloune, levano bitje, predno ste postali cesar, ste prešli od svojih 'prijateljev' popolnoma opremljeno blizo za \$25.000! Vaši stiki s notranjimi osebami vam prinašajo zdaj velike vsote in obljube na bodočnost. Vam je dovoljeno porabiti denar za svoje potrebe deset dolarjev, ki jih plača vsaka oseba, katere prošnja ste osebno podprli. Obredniki in drugi vskovine Vaše organizacije imajo 'copyright' v Vašem imenu in razume se, da ste prejeli provizijo od prodaje..."

Dalje pravi pisek, da kukluskovci najmanj vedo, kaj ameriškanstvo sploh pomeni. Tako teh prismojenih maskar še ni ošel v javnosti nihče kot Fry. On mora še vedeti, kaj je pislal, saj je bil njih poslovni vodja.

KEMIKI ZASLUŽENJO SOLNO. NO SILO?

V New Yorku se je te dni vršila mednarodna konvencija kemikov. Zanimiva poročila so prišla s te konvencije. Najzanimivejša poročila je podal dr. Arthur D. Little iz Bostona, ki je prerokoval — da bodoči veliki korak, ki ga naredi moderna veda, bo izrabljanje solnenih žarkov za razsvetljavo, kurjavo in gonilno silo.

Little je rekel, da solnce je pravi vir energije in zato zasluži, da mu znanost posveti največ pažnje in raziskavanja. Dalje je rekel, da kemiki čaka nalogo, da zaslužitveno solneno žarko in na domestjo izginjajočo zalogo premoga, petroleja in drugih virov energije: Puščava Sahara — je rekel — s svojimi šest milijoni štirinajstih kilometrov površine prejme dnevno toliko solne energije kolikor je mora dati šest milijard ton premoga. Svet namo še čaka na čenja, ki iznajde sredstvo za spreminitev toplotne energije v električni tok.

Charles Baskerville, ravnatelj kemičnega laboratorija na učilišču v New Yorku, je izjavil, da je treba spreminjati sveto pismo, ako se hoče njemati s duhom čenja. Rekel je, da je znanost odkrila v zadnjih 150 letih fakta, ki se nikakor ne strinjajo s trditvami svetega pisma.

Professor Henry Cohen s univerze v Utrechtu je dejal, da biokemični entuziasti delajo na prodniranju človeka s biokemičnimi sredstvi in poročajo, da po akus napreduje. Cohen je prikomnil, da enkrat v bodočnosti bo lahko narediti človeka bitja kemičnim potom, ampak danes še ne.

ROPARSKI UMOR.

Chicago, Ill. — Pod mostom v reki Desplaines, ki vodi prek reke na Lakovi cesti, so našli umorjenega neznanca. Vrat je imel pretezan, na rokah je pa

mel lanec, kakršnih se poslužujejo šerifi pri transportaciji hudo delcev. Policija je napela vse svoje moči, da dožene, kdo je umorjen neznanec. Dognala je po dvehurni preiskavi, da je B. J. Daugherty, prodajalec avtomobilov za Packardovo kompanijo. Daugherty je imel navado, da je pri sebi imel do pet in dvajset tisoč dolarjev v gotovini. Z njim pogrešajo tudi Carl Ausmusa, nekoga drugega prodajalca avtomobilov ravno iste kompanije. Policija sodi, da je tudi umorjen.

Policija se je takoj vrгла na sled, ki jo je imela in je prišla par osumljenih oseb, ki pa odločno taje, da so v zvezi z dejanjem.

SNEG V KANADI.

Moose Jaw, Sask., Kanada. — Silni sneženi vihar je v soboto obkral tukajšnji del Saskatchewan. Zpadel je 14 inčev debele sneg in temperatura je padla na 20 pod ničlo.

KAKO SE ŽENJO KAPITALISTI.

Bellamy, Ala. — Miss Kathryn Allison, hči tukajšnjega lesnega magnata, se je poročila v cerkvi, ki je bila nalašč zgrajena za njeno poroko. Navzočih je bilo tisoč svatov. Ke je bila poroka končana, so tulile vse parne piščali na lesnih tovarnah. Po poročni ceremoniji je ženin priredil svatom kinematografsko predstavo in ples v sijajni dvorani.

Ruska podpora Tempsu.

Sovjetska vlada v Rusiji je objavila iz tajnih arhivov caristične Rusije dve brzojavki, ki so tičeta subvencije velikega pariškega lista "Le Temps". Prva brzojavka je bila naslovljena dne 29. avgusta 1916 na prvega pomočnika ministra za zunanje zadeve Neratova, na ruskega poslanca Izvoljskija v Parizu. V tej brzojavki je bilo objavljeno, da je bil urednik francoskega lista Rivet v Petrogradu naprošen, da objavi 72 izmisljenih brzojavk, kateri bi poročali o dobrem položaju sunaje ruske politike. Zato se mu je ponudilo letne podpore po 150.000 francoskih frankov. V ta namen naj bi bila v Petrogradu postavljena posebna brzojavna agencija. Rivet se je poleg tega tudi ponudil, da bo Tempsu poročal o notranji politiki v taki luči, kar bi lahko koristilo pri mirovnih pogajanjih ruski stvari.

"Želeti je," pravi dalje brzojavka, "dognati, kako velik je vpliv 'Tempsa'. Poročajte nam to o priliki in ne pozabite, da je naš list indirektno od finančnega ministarstva podpiran in da bodo vsi brzojavni stroški indajatelja brzojavk najbolje plačani."

Izvolski je odgovoril 8. septembra, da je list v teški finančni krizi, da je njegova zaslonba pri vseh slojih padla, ker nikogar več ne zanima notranja politika Francije. Vendar je list uvidel, da bi lahko sprejel nudene pogoje.

Obe brzojavki sta bili sedaj objavljene v nekem francoskem tedniku, kar je dokaz, kako velika je korupcija pri kapitalističnih listih. "Temps", ki je francoskemu zunanemu uradu nekaj veliki zvon, ni edini organ, kateri je plačevan od inozemstva. Znamo je, da je bil list prejnjega ministrskega predsednika Caillaux "Figaro" indravan od Drakmške banke v Nemčiji in grofa Tize in da je Krupp s njegovimi veleposredniki vdrševal francosko brzojavno agencijo. Take korupcije se ne nahajajo samo v Franciji, da se skrivajo za list tajni zakulisniki s svojimi blaginjami in bankami, ki vladajo nad indajateljmi, da priobčajo čitve v kapitalistično korist. Listi se razposiljajo po svetu in kako naj bi naivni čitatelj poznal fabrikirano "resnico".

Irci ostanejo v britski državi.

London, 11. sept. — Uradno se poroča, da je Valera sprejel ponudbo Lloyd Georgea za novo konferenco, ki prične 20. septembra v Invernessu na Škotskem. To znači, da so Irski republikanci sprejeli pogoj, da Irski ostane pod stiverstvom Velike Britanije.

Fašisti napadi katoličane v Rimu.

Rim, 11. sept. — Veliki izgredi so izbruhnili te dni, ko so se v Rimu romanji katoliške mladinske organizacije in priredili več procesij v mestu. Katoličani so

Slovenska Narodna

Ustanovljena 9. aprila 1904.

Podporna Jednota

Inkorp. 17. junija 1907 v državi Illinois.

GLAVNI STAN: 2987-39 SO. LAWDALE AVE., CHICAGO, ILLINOIS.

Izviševalni odbor:

UPRAVNI ODESKI:

Prodaščili Vincenz Olinar, 2987 So. Lawdale Ave., podpredsednik Anton Hrost, Box 146, Canonsburg, Pa., gl. tajnik Matthew Turk, vzhajni oddelka Paul Berger, gl. blagajnik John Vogrich, upravitelj glavnih Vilij Olinar.

POSLOVNI ODESKI:

John Underwood, predsednik, 600 May St., Springfield, Ill.; Martin Schenker, Box 295, Springfield, Ill.; Jos. Radlich, Box 432, Smithton, Pa.; Frank Benesch, 2506 Prosser Ave., Cleveland, Ohio.

OSREDNJE OKROGJE: Paul Berger, predsednik, 2987-39 So. Lawdale Ave., Chicago, Ill.

VZGODNO OKROGJE: Jacob Ambroski, Box 282, Union, Pa.

ZAPADNO OKROGJE: Anton Sular, Box 104, Green, Penn.; za Jugoslov. Lee Kuber, Box 245, Gilbert, Minn.; za Severozapad.

Nadzorni odbor:

Matt Petrovič, predsednik, 227 E. 14th St., Collingwood, Ohio; Jakob Ambroski, 418 Pierce St., Eveleth, Minn.; Peter Benesch, 3153 S. Harding Ave., Chicago, Ill.

Tiskovni odbor:

Vincenz Olinar, John Underwood in Matt Petrovič.

Zdržištevni odbor:

Prodaščili: Frank Alet, 2124 So. Crawford Ave., Chicago, Ill.; John Troski, Box 121, Lorraine, Pa.

John Olin, 548 Englewood, Desport, Mo.; Jos. Shuk, 1101 E. 6th St., Cleveland, Ohio.

Mary Udevit, 1544 So. Racine Ave., Chicago, Ill.

VRHOVNI ZDRAVNIK: Dr. F. J. Kern, 2808 St. Clair Ave., Cleveland, Ohio.

ODGOVORNI UREDNIK "PROSVETE": Jela Zavaršnik.

POREKI — Korrespondenci za gl. uredništvo, ki dajejo v glavnem uradu, so vrli tabele:

VSA PISMA, ki se nanašajo na polje gl. uredništva so pošiljati: Prodaščilnost S. N. P. J., 2987-39 So. Lawdale Ave., Chicago, Ill.

VSE ZADEVE BOLNIŠKE PODPORE SE NASLOVE: Solistični tajništvo S. N. P. J., 2987-39 So. Lawdale Ave., Chicago, Ill.

DEJAVNE POSILJATVE IN STVARI, ki se ličejo gl. izvrševalnega odbora in jedote vrsto so naslovi: Tajništvo S. N. P. J., 2987-39 So. Lawdale Ave., Chicago, Ill.

VSE ZADEVE V ZVEZI S SLABOINŠKIMI POLJI so pošiljati na naslov: Stajništvo S. N. P. J., 2987-39 So. Lawdale Ave., Chicago, Ill.

Vse gotovosti glede političnih in gl. izvrševalnega odbora so naj pošiljajo M. Petroviču, predsedniku nadzornega odbora, glavnemu gl. uredniku.

Vsi prišli na gl. porotali odisk so naj pošiljajo na naslov: John Underwood, 600 May Street, Springfield, Ill.

Vse prišle proti uradništvu glavnice so naj pošiljajo na naslov: Prodaščilnost S. N. P. J., 2987-39 So. Lawdale Ave., Chicago, Ill.

Vsi dopisi in drugi spisi, namerani, oglaš, naročila in spili vse kar je v zvezi s glavnico jednote, naj se pošilja na naslov: "Prosveta", 2987-39 So. Lawdale Ave., Chicago, Ill.

prošli vlado, da bi se amela vršiti maša v Kolizeju, toda vlada je prepovedala mašo. Nato so imeli romarji in domači katoličani svoje ceremonije pred cerkvijo sv. Petra in obhod po mestu. Pri tem pohodu so fašisti, policaji, republikanci in drugi napadli katoličane in bili so pretepi in kravali. Katoličani so vpili: "Dol z vlado! Dol s framanoni!"

Nervozno, oslabele ženo,

Ki trpi na bolečinah v k-lu, v b-lu ali na prsnah, na sesanju, ki ji slabo človeka k tlom in čila v splošnem telesu, na glavobolu in neredu pri naravnih funkcijah, doba odposlaj, ko vzamajo

Severa's Regulator

Sever's Regulator. Priporočen je za zdravljenje vseh p-senih boleznih vseh vrst, ki so jim pridružene ženske. Doblje ga priporoča lekarju še danes. Cene \$1.25.

Za kuhanje piva doma

Imamo v misli vsi ljudje, sladkor in vse druge potrebščine. Podstato is za pripravo, da je doma pri nas, kuhani vedno le najbolj in najlepši. Dobiti je tudi sbrsko sadov, sladkorje in raznih loncev, itd.

Ki vam dostavimo naročilo po pošti, točno v vse kraje.

Greerijam, sladkarijam in v prodajalnicah solenine doma primerne po pri vaših naročilih. Pišite po informacije na:

FRANK DGLAR,

2921 Superior Ave., Cleveland, O.

POBLASTILA

Sola MATJA SEKENDER je 13 let, za rojake po celi Ameriki. On se mora vedeti, kako se po oblastila izdelujejo. Piši mu in razloži svoje zadeve, pa ti bo naredil vse pravilno, da ti ne bo moglo grsti prodan s nepravilno pooblastilo. Njegov naslov je 227 Butler St., Pittsburgh, Pa.

DOHAČA ZDRAVILA

katere griscrota nigr. Knjop, imamo vedno v misli.

Pišite po knjižnični svet.

MATE FREID,

P. O. Box 972, City Hall Station,

NEW YORK CITY.

JUGOSLOVANI
Kdor nede posreduje svoje politike, svoje matere, mora vedeti, da je to...

DENAR
svetno prida bihla revščina in sima. Kadar politika denar obkroži se name na čenik. Vse politike...

krone—dinarje—dolarje
po različnih smislih.

Prodajnik: M. K. Olinar. Ograjen vse ljudske duše, razvijanje duha na trdnino ali na plačilo po 4% odstot.

EMIL KISS, bankir,
125 Second Ave., New York.

DOBIL SEM VELIKO PORIJATV SUREGA GRODJA IN KIRIVA.

Muškatel, jako sladko debele jagode, boksa 50 funtov... \$ 0.50
Cipar grodja, največje in najsladkeje jagode, boksa 50 funtov... \$ 0.50
Malo črno grodja, boksa 50 funtov... \$ 0.50
Brinjeve jagode, zelo lepe vrste 132 funtov... \$10.00
Pri večjem naročilu vprašajte za posebno ceno.
K naročilu priložite Money Order.

MATE FREID,
Box 972, City Hall Station,
NEW YORK, N. Y.

V JUGOSLAVIJO

Najboljše vrste v vse države Jugoslavije. Doblje ga priporoča lekarju še danes. Vse informacije po pošti, točno v vse kraje.

RED STAR LINE

Odpušče vrst leden

Formal 22-25 North River, New York

Formal 22-25 North River, New York

Formal 22-25 North River, New York

Formal 22-25 North River, New York

Formal 22-25 North River, New York

Formal 22-25 North River, New York

Formal 22-25 North River, New York

Formal 22-25 North River, New York

Formal 22-25 North River, New York

Formal 22-25 North River, New York

Formal 22-25 North River, New York

Formal 22-25 North River, New York

Formal 22-25 North River, New York

Formal 22-25 North River, New York

Formal 22-25 North River, New York

Formal 22-25 North River, New York

Formal 22-25 North River, New York

Formal 22-25 North River, New York

Formal 22-25 North River, New York

UDOVICA.

POVEST IZ 18. STOLETJA.

Napisal I. E. Tomić. Poslovenil Stefan Knava.

(Dalje.)

V ponižni prošnji, ki jo je konferenca sklenila poslati na Dunaj njenemu veličanstvu kraljici, se je imel gotovo navesti tudi vzrok ustaje. Stvar je bila zelo koščljiva. Da povedo, da so se kmetje uprli valed objetnosti, tega ne bi verjeli; ako bi rekli, da so se uprli, ker ne morejo prenašati jarma in nasilja grajščakov, bi sami sebe obtožili in nakopali vihar na lastne glave.

Gospodu podžupanu Rafaju je prišla zelo pametna misel v tej priliki; predlagal je, naj navedejo vzrok novi konakripciji, ki se je ravno zvršila in radi katere so se kmetje silno vznemirjali tega, kar je popisane, dajati nove večje davke.

Konferenca je enoglasno sprejela ta predlog in to se tem rajši, ker je bil resničen. Resnica je bila, da so kmetje pričakovali od tega popisa še večje davke; ali resnica je bila le-ta, da se niso dvignili na svojo osgodo le radi tega popisa, temveč tudi zato, ker niso mogli prenašati nasilja in pritiska nekaterih grajščakov.

Da bo v kraljevini vlada, ki bo upravljala vse, kar se bo ukrepalo proti upornim kmetom, je odredila konferenca, da bodi stalen zbor v Zagrebu, kateremu predsednik bodi Bužar, a člani oni, ki jih izbere sam.

Ta zbor je moral obveščati vicebana o vseh korakih proti kmetom. Viceban pa bo dobival od tega zbora navodila, po katerih se mora ravnanj, ker je še posebno sam zahteval, dobro vedeti, da mu bodo nalagali samo to, kar bo on sam želel.

Konferenca se je razšla zadovoljna s svojimi sklepi. Plemiči so bili prepričani, da v kratkem času zavlada zopet red v deželi.

Vtinitvi se domov, se je viceban spomnil takoj Damjančič; poslal je po kastešana, ki mu je zapovedal, naj vzame štiri pandure in poišče Damjančiča v njegovi hiši.

"Ako ga najdete — in morate ga najti," — je dovršil viceban — "primite ga ter ga vrzite v ječo, denite ga v verige in mi javite."

Kastešan se je čutil tej zapovedi, ker takšno postopanje s plemičem v onem času je bilo nenavadno. No, viceban je zapovedal in njegova zapoved se mora izvršiti.

Čez dobro uro je javil kastešan vicebanu, da je Damjančič zginil iz Zagreba. "Mnogi so ga videli," je javil kastešan ponižno, "kako je kasno v noč jahal v najhujšem olju iz mesta. Gotovo je nekaj vohal."

"Dobro! Dobro!" je rekel viceban, zlobno namahnil se. "Tudi jaz sem že njega ovahal... Idite!"

Zupanjska gospoda, plemiči in duhovniki, so defilirali z groznično hitrostjo, da so zbrali kraljevo vojsko. Seli so hiteli od vasi do vasi, kjer so šiveli odpuščeni vojaki, pa jih pozivali pod orožje proti upornim kmetom. Tu ni bilo nobenih pomislekov, ampak morali so takoj iti in odhiteti v Zagreb. Turpoljeji so se vsi dvignili, a tako tudi vsi tisoč drugih svobodnih kmetov, ki so, ali peš, ali na konju, izvrševali svojo vojaško dolžnost.

Že drugi dan po konferenci so hiteli plemiči v Zagreb, kjer so jih čakali častniki.

Viceban je odredil, da načeluje in uredi plemiče zagrebški podžupan Juraj Petković. Nemalo so se začudili, ko so mu javili, da je gospod podžupan, ki je nekdanji služil kakor častnik pri banovih husarjih, že krenil proti kmetom v smeri proti Božjakovini.

Nikola Skrlce, beležnik ljudske tabele, ki si ga je bil zbral viceban za tajnika, mu je prišel na vst.

"To ni možno!" je rekel viceban ježno. "Kdo mu je dovolil? — a čegavim dovoljenjem je odšel?"

"Zdi se, da ni nikogar vprašal," je odgovoril Skrlce. "Šlihal je na konferenci, da kmetje nameravajo preko Lonja in kreniti proti Božjakovini in se je zbal za svoja posestva, ki leže v bližini."

"Pri moji duši, ta človek je zmožni!" se je jezil viceban. "Odkod je dobil ljudi, s katerimi je udaril na kmetje?"

"Njegov zet, kapetan Nikola Matlekovič," je rekel Skrlce, "mu je privedel iz Zelina Erdődyjev banderij, kateremu zapoveduje."

"Maledictus turbo!" je zaupil viceban, ki se je sele sedaj razšel nad Petkovičem, ko je zvedel, da ima s seboj oborožene, večje ljudi, a bi megal s tem vicebanu zmanjšati slavo, ki se je je nadejal. "Prosim vas, amice, sedite ter takoj napišite temu norcu, da ne sme ne koraka iz Božjakovine. Tu mora čakati kakor predstraža, dokler ne pridem s vojsko. Zupanjski husar naj takoj odhiti v Božjakovino in izroči moje povelje. No, tega pokličem na odgovor!"

Skrlce je odel v drugo sobo, da napiše zapoved, za podžupana. Viceban, ves jezen, je šetal po sobi. Kar je nekdo potkal na vrata.

"Ave! se je oglasil glasno viceban, pridolavši takoj: "Da bi te vrag."

Vstopil je Kristof Damjančič ter se globoko priklonil vicebanu.

"Prišel sem na zapoved vaše presvetlosti!" reče.

"Kdo ste vi?" je vprašal viceban ježno, kakor da ima predseboj Petkoviča.

"Kaj me ne pozna vaša milost? Jaz sem Kristof Damjančič, bivši banderijasti častnik, pa sem prišel, da me Vaša presvetlost dodeli k četni v vojski napram kmetom."

"Aha, sedaj se spominjam," je rekel viceban mirneje. No, lepo, da ste prišli. Častnikov potrebujem čim več. Ali, da vam rečem... Kaj vam je oni Damjančič v Preseki?"

"Moj stric..."

"Imate finega strica!" je prišel viceban. "Da se ni o pravem času umaknil, bi sedaj sedel v kovanu v županjski ječi..."

"Za Boga, zakaj?" je vprašal Damjančič, prebledel, ne vedoč ničesar o vsem, kar se je sumilo o njegovem stricu in kar so namerali storiti z njim.

"Na snau je, da je držal stemi prokletimi uporniki," je odgovoril viceban rezko. "Grof Patačić mu je to rekel v obraz na konferenci, a drugi so ga vrgli skozi vrata. Kaj pravite na to? Ha?"

Damjančič je pobesil oči od srama.

"To bi bil velik madež za naše ime!" je rekel mirno Kristof po kratkem molku. "A zatrjujem s svojim plemiškim poštenjem, da o vsem tem nisem nič vedel, da proklinjam nezvestobo svojega strica..."

Te odkritosrečne besede so dobro vplivale na vicebana.

"Verujem vam!" je rekel z milim glasom Damjančič, ki je stal ves potrt pred njim. "Morem misliti, da vam je to zelo neprijetno. A nič za to! Da jo vaš stric izdajica, niste vi krivi temu. Sprejemam vas v svojo vojsko ter se nadejam, da se izkažete pravega častnika in plemiča."

"Zahvaljujem se vaši milosti," je rekel sedaj že zelo prijazno, viceban in mu podal roko v slovo.

Uro kasneje je prišla baronica Pudencijana k vicebanu, ki je sedel za mizo, ter pisal nujno uradno pismo.

"Ave, carissime!" ga je pozdravila vsa zasnopla ter sela takoj v naslonjče. Videlo se ji je, da je hitela do njega.

"Ave, ave!" je ozdravi viceban zelo prijazno.

"Našla si me v največjem delu, glavo mi hoče raznesti."

"Vidim, vidim! Ne bom te dolgo motila..." Ti veš, da ne maram govoriti prazne besede!"

Baronica in viceban sta se tikala, ker sta na lovu na sloke v Krestineu bila bratovščino.

"Izvoli, torej!" je poprosil viceban.

"Pro primo sem te prišla vprašati, carissime, quo iure jemlješ tuje služabnike v svojo vojsko? Ti si mojemu upravitelju zapovedal, da ima iti s teboj na uporne kmete..."

"To je moje pravo!" je odgovoril viceban. "V takih slučajih jaz ne rabim nobenega dovoljenja. Jemljem vsakega, če se le nadejam, da bo zame..." In tvoj Damjančič mi bo zelo koristil... Hraber in večji vojak je!... Takih rabim..."

"Tudi jaz ga potrebujem na svojem posestvu," je rekla Pudencijana. "Kaj, če se tudi moje kmetje upro? Nihče drugi, nego on jih bi mogel brzdati."

"Aj, ne boj se za svoje kmete!" je jo miril viceban. Tvoji Brajci so najboljši ljudje v vsej deželi. Ne upro se, to mi lahko verjameš! Se za Gubčevce ustaje se niso dvignili proti svoji gospodi... De caetero, jaz se poslužujem svojega prava, kakor sem že rekel."

"In jaz svojega," je odvrnila baronica. "Odpustila sem ga malo preje iz službe. Rekla sem mu, če me zapuščate sedaj, ko vas potrebujem, tudi pozneje mi ne hodite več nazaj. Kar pojte! Damjančič tako niso vsi zanesljivi ljudje!... Pa naj vas viceban vzame kasneje v svojo službo!"

Viceban se je nasmejal, a ni rekel nič. Pudencijana je že bila takana. Njene sitnosti in muhe so morale vedno drugi prenašati.

"Se samo nekaj!" je povzela takoj za tem besedo baronica, "na to pojdem takoj! Ali je res, kar se govori o Damjančiču iz Preseke, ki so ga vrgli iz posvetovalnice?"

"Bo že nekaj resnice," ker beži pred mojim vzkazom, ter se skriva," je odgovoril viceban. "Da ni kriv ne bi se skrival. Preje ali kasneje mi že pride v roke."

"Če je tako, potem se čudim, kako moreš trpeti v svoji četi stričnika, takega človeka, ki je izdajalec svojega stanu in ki hujaka kmete proti svojim bratom!" je rekla baronica.

"Stričnik je nedolžen pri vsej stvari," je začel braniti viceban. "On ni nič vedel o vsem tem in peče ga sramotno delo njegovega strica..."

"Naj bo, ali on vendar ne spada med plemiče, med častnike deželne vojske?" se je jezila Pudencijana. "Sramota vendar ostane na njem, ker je iste krvi in nosi isto ime kakor stric; in potem, kdo ve, če bi nam tudi ne mogel škodovati, izdati vaših načrtov, zapovedi et caetera..." Kdo ti jamči, carissime, da tudi on ni delal sporazumnosti s stricem? Kdo ve, če tudi sedaj ne stoji v dogovoru z njimi?"

Viceban je pogledal baronico vprašujoče in po kratkem molku je odkimal z glavo, rekoči:

"Ne, tega ne morem verjeti o njem... Sicer pa, kadar dobim njegovega strica, dam najtanjše neje preiskati... in videlo se bo, če je imel skrivne v svoji rodbini..."

"A do tedaj..." ga je prekinila baronica ježno, "trpel boš v svoji družbi človeka, ki nosi omakevano rodbinsko ime; njemu ni mesta med plemiči... tako mislim."

"Ti greš predaleč, draga Pudencijana," je rekel viceban. "Ti se jeziš nanj, ker ti hoče odvzeti tvojo favorito — Gito," je pristavil viceban zlobno.

"Zelo se motiš!" je zavrnila baronica vicebana. "Se mislila nisem sedaj na Gito in njeno ženitev (tu je baronica lagala). Naj se omoži Gita in dela po svoji volji. Jaz se ne vtičam v njene stvari... pri tem imam jaz čiste roke..." Ali toliko ti vendar pravim, ako se dokaže, da je preseški Damjančič držal s kmeti, jih hujkal proti svojim bratom, potem porabim vsa sredstva, da njegov stričnik ne dobi Gite za ženo... Njena poroka s takim človekom bi odvrnila vse plemstvo od nje... A sedaj zbogom, dragi Januš... Želim ti, da ne padaš kmetom v pesl."

(Dalje prihodažlj.)

NOVICE IZ JUGOSLAVIJE.

Skrb za javno zdravje

dolžnost občine.

Nove volitve. V Beogradu so razveljavili 58 komunističnih poslaniških mandatov ter obenem sklenili, da se razveljavi tudi komunistične mandate v občinskih odborih in odpusti vse državne uslužbenice, ki so komunističnega prepričanja. Kako daleč bo ta vlada šla v teh sklepih, je danes še težko prerokovati, vendar je gotovo, da bodo volitve v skupščino in v nekaterih občinah. Pri teh viltvah bodo kandidirale ostale stranke in mandati, ki se bodo izpolnili se bodo iznova razdelili med priznane stranke po številu glasov.

Ta volitev je krivična, ker bodo z njo zopet dobile meščanske stranke nekaj mandatov ter tako dosegle večjo moč v parlamentu. Edino pravilno bi bilo, če bi se skupščina razpustila, pa izvedle popolnoma nove volitve.

Meščanske stranke, demokrati, klerikalei in narodni socijaleci se že pripravljajo na volitev. Zlasti računajo s tem, da se bodo ce- nekateri komunisti dali porabi- ti za agitacijo za te stranke, davi- e to popolnoma nemogoče, ker o demokrati in narodni socijaleci glasovali za izjemni zakon, klerikalei, pa so pred letom dni vlada- i nad delavstvom enako kruto, kakor to danes delajo te stran- ke. Javno je, če je kdo postal prepričan socijalist ali prepričan komunist, da ne more v nobenem slučaju iti pri volitvah z ljudmi, ki so po svojem programu ali po svojih dejanjih protisocijalisti- zi. Človek, ki pravi, da je socija- list, ali da je bil socijalist, pa se da v službo eni teh strank, take- mu človeku je manjkalo prepi- ranje, zavest. Če se je imenoval socijalista, je to storil, ker mu je ceda bila vseč, v sreč pa ni bil rikdar iskren, nikdar zaveden odnug.

Proglasitev Baranske republi- ke. Pečuh, 16. avg. Narod Srbov, Madžarov in Nemcev iz zasedene- ga ozemlja Baranje in bajskega trikotja, ki se mora po odločitvi entente izročiti reakcionarni Madžarski na podlagi pravice do samoodločbe, je na velikem borovanju v Pečuhu dne 14. t. m., katerega se je udeležilo okrog 0.000 ljudi, meščanov in delav- cev, proglasil baransko arabo- riadarsko republiko, ki se je stavila pod protektorat kraljevi- se Srbov, Hrvatov in Slovencev in pod zaščito male entente. Pred- sednik izvrševalnega odbora re- publike je pečujski slikar Peter Dobrovič. Proglasitev republi- ke se je naznanila kraljevski vla- di v Beogradu in potem zastopni- ku entente misije v Pečuhu, an- gleškemu polkovniku Gossetu in tudi vrhovnemu svetu v Parizu. Narodni baranske demokratske republike hočejo z orožjem v ro- ki preprečiti prihod vojske mad- žarske vlade. Povsod se snujejo narodne branbe katerim se pri- družujejo srbski dobrovoljci iz Baranje. Vojvodine in drugih de- lov države. V vaseh v Baranji vlada veliko navdušenje. V več- jih krajih se prirejajo zborova- nja, na katerih se narod o' ne- popisnem navdušenju pridružuje proglaseni baranski republiki. Ta spontani in odločni korak pre- bivalcev Baranje bo vsakakor vplival na izpraznitev ozemlja.

Nove občinske volitve. Be- grad, 16. Ministrstvo za notranje stvari je izdalo potrebne nare- dbe vsem občinam v državi, ki so imele komunistično upravo, da do 20. septembra izvršijo vse pri- prave, da bi se čimprej moglo vr- šiti nove občinske volitve.

Umrl je v pondeljek, dne 15. avg. v bolnišnici v Ljubljani ab- iturijant Jože Piber, zastopnik mlajše revolucionarne struje v li- teraturi in umetnosti.

V Sloveniji, pravzaprav v — Kočevju se je ustanovila radikal- ska stranka po srbskem vzoru. Tamokšno cilembambustvo, koli- kor ga je, je idejo z navdušenjem sprejelo. Razkol v narodni socia- listi — Proti ip radikalski taj- nik Janjič nekam sumljivo lazita po Sloveniji okrog. Zdi se, da so se radikaleci demokratov naveli- čali in da bi radi zopet v zvezo s klerikalei in celo z Radičevci.

Ruski kozaki v volaški službi Jugoslavije. Ministrski svet je sklenil, da se nekoliko stotin ko- zakov sprejme v službo. Kozaki so stavljeni na razpolago koman- dantu obmejnih čet v stari Srbi- ji....

Skrb za javno zdravje dolžnost občine. Mestna občina skuša ščititi svoje občane pred kločinstvom in ognjem. Še važnejša je zaščita pred boleznimi. Slab zrak, nepri- merne razmere v stanovanju in delavnici utegnejo same na sebi povzročiti bolezen in jo razširi- ti. Dolžnost mestne občine je, da odpravi take razmere in jih na- domesti s takimi, ki naj pospe- šujejo javno zdravje.

Delavnice morajo imeti zado- steren zračni prostor, tako da vsak delavec dobi svoj delež zraka. Treba je da tam zadostna svetlo- ba, da se oči ne kvarijo. Solna svetloba j enajvečji sovražnik bo- lezni in kile. Nekatera napredna mesta delajo raditega vse, kar je v njihovi moči, da imajo delav- nice, kjer ljudje, delajo in hise, kjer stanujejo, polno zraka in svetlobe. Delavnice in hise so pod- vržene rednemu nadziranju in o- ne, ki ne odgovarjajo predpisom ali potrebam, se obsodijo v raz- rušitev. Dostikrat se omejuje tu- di višina poslopj, tako da nlica ni pretamna; mnogokrat se ne dovoljuje uporaba mehkega pre- moga, ker saje in dim onečiš- čajo zrak. Večja mesta vplivajo na to, da se parni stroji v bližini mesta nadomestijo z električnimi.

Kdri hoče biti zdrav, mora biti snažen. Moderne občinske uprave raditega skrbijo za odpravo od- padkov in smeti v pokritih vozo- vih in da se smeti zažigajo, mesto da bi se kopičile na smetiščih.

Razum vsega tega mora mesto skrbeti za javne prostore, kakor parke, javne vrtove, itd., kjer more ljudstvo dobivati več zraka in svetlobe. Taki parki in trgi so prava mestna pljuča.

NOVICE IZ JUGOSLAVIJE.

Skrb za javno zdravje

dolžnost občine.

Mestna občina skuša ščititi svoje občane pred kločinstvom in ognjem. Še važnejša je zaščita pred boleznimi. Slab zrak, nepri- merne razmere v stanovanju in delavnici utegnejo same na sebi povzročiti bolezen in jo razširi- ti. Dolžnost mestne občine je, da odpravi take razmere in jih na- domesti s takimi, ki naj pospe- šujejo javno zdravje.

Delavnice morajo imeti zado- steren zračni prostor, tako da vsak delavec dobi svoj delež zraka. Treba je da tam zadostna svetlo- ba, da se oči ne kvarijo. Solna svetloba j enajvečji sovražnik bo- lezni in kile. Nekatera napredna mesta delajo raditega vse, kar je v njihovi moči, da imajo delav- nice, kjer ljudje, delajo in hise, kjer stanujejo, polno zraka in svetlobe. Delavnice in hise so pod- vržene rednemu nadziranju in o- ne, ki ne odgovarjajo predpisom ali potrebam, se obsodijo v raz- rušitev. Dostikrat se omejuje tu- di višina poslopj, tako da nlica ni pretamna; mnogokrat se ne dovoljuje uporaba mehkega pre- moga, ker saje in dim onečiš- čajo zrak. Večja mesta vplivajo na to, da se parni stroji v bližini mesta nadomestijo z električnimi.

Kdri hoče biti zdrav, mora biti snažen. Moderne občinske uprave raditega skrbijo za odpravo od- padkov in smeti v pokritih vozo- vih in da se smeti zažigajo, mesto da bi se kopičile na smetiščih.

Razum vsega tega mora mesto skrbeti za javne prostore, kakor parke, javne vrtove, itd., kjer more ljudstvo dobivati več zraka in svetlobe. Taki parki in trgi so prava mestna pljuča.

Dolžnost mesta je tudi, da skr- bi za to, da je živčič na trgu sna- žen in prost guibole ali drugih strupov. Zaloga živeža se redno nadzira in trgovce, ki se pregre- šuje, zapade kazni. To se tiče zla- sti mleka.

Nekatera mesta skušajo pre- vzeti vse to v svoje lastne roke in ustanavljajo občinske ledenice in mestne trge. To ne zagotavlja je snažnost produkta, temveč u- tegne tudi znižati njegovo pro- dajno ceno.

Mestna občina skrbi za javno zdravje potom svojega zdravstve- nega oddelka. Njegova naloga ni le boriti se proti boleznim, kada- se prikažejo, marveč poskušati na vse mogoče načine, da se splo- prepredi njihov prihod. Temu u- radu so dodeljeni laboratoriji zdravnikov, bolničarke in klinike. Klinike so odprte občinstvu za brezplačno lečenje.

Dandanes se zavpdamo, da ne smemo zanemarjati zdravja posa- meznika, ker vse občinstvo more priti v nevarnost radi nemarno- sti ene same osebe. Ki ima na se- bi kako nalezljivo bolezen.

VAŠE KNJIGE. Zajedalo. Povest iz življenja slo- venskih trpinov v Ameriki. Ve- zano. Stane s poštnino vred \$1.75.

Zakon biogenazije. Vrlo poučna knjiga, ki pove, kako sleherni človek ponavlja v sebi razvoj vseh svojih živalskih in divja- škkih prednikov. S slikami. Ve- zano. S poštnino vred \$1.50.

Obe knjigi, ki se naročita obenem, za tri dolarje poštnine prosto. Naročila sprejema tajnik Knji- ževne matice S. N. P. J.: Frank Aleš, 2124 So. Crawford Ave, Chicago, Ill. — Adv.

NANZNANILO IN ZAHVALA. Tušnim sreem naznanjamo vsem sorodnikom, znansem in prijateljem žalostno vest, da je naš ljubi sinček oziroma bratec

Peter Perenič

dne 4. septembra, t. l. 10 minut pred čisto uro zjutraj v sta- rosti šest let in 48 dni za vedno zaspal. Bolehal je samo 5 dni za vratno boleznijo, vse smo storili da bi ga ohranili pri ži- vljenju ali bilo je vse zamanj. Bil je član mlad. oddelka dru- štva "Rodeč Prapor" št. 153, S. P. D. Z. Najrajšejo zahvalo izrekami Ferdinandu in Rozaliji Železnik krestinima botrama pokojnega za vso njih poštovanost, katero sta nam iskazala za čas v naših žalostnih urah, kot tudi za krasni venec, ki sta ga položila pokojnemu v zadnji spomin. Lepa hvala dru- žinam, Vencevolni, Demšerjevi, kakor tudi Bobničevi iz Hise. Hvala družinam Leskovčevi in Zankarjevi, ter Mrs. Mary Koc- jan in tudi Toniju Blago za njegov trud. Najlepša hvala tudi vsem drugim rojakom in rojakinjam, ki so darovali krasne cvetlice pokojnemu v spomin in nas tolažili v naši uri žalostne nesreče. Hvala vsem, ki so ga obiskali ob mrtvaškem odru in ga spremlili k zadnjemu počitku.

Pogreb se je vršil dne 5. septembra ob 3. uri popoldne na Nobleston pokopališču. Ti, dragi naš sinček oziroma bratec, počivaj mirno v hladni ameriški zemlji. V spominu nam boš ostal za vedno. Zalujoci ostali: Peter in Rozalija Perenič, stariši, Frank, Joseph in John, bratje, Rozalija in Matilda; se- stre. Val v Southview, Pa.

DVE LETI DELA IN USPEHA 1919—1921.

Ob nastopu meseca avgusta je imela tvrdica ZAKRAJŠEK & ČEŠARK za seboj dve leti trdega dela in pa tudi uspeha.

Okrog 1. avgusta 1919 je njen ustanovitelj Leo Zakrajšek prišel v New York iz Milwaukee, Wis., sam si izposloval potrebna zastop- stva, odprl urad in se lotil dela z zaviranimi rokavi v zavesti, da to- čeno in pošteno in vstrajno delo mora prinesiti uspeh.

V teku dveh let je ta tvrdica odpremila v Evropo nad petnaže- sto potnikov, nad petsto potnikov je prišlo z njenim posredovanjem iz starega kraja in blizu tristo tisoč dolarjev je bilo poslanih skozi nje.

V dveh letih je iz skromne potniške pisarne postalo bančno pod- jetje, ki posluje pod državnim nadzorstvom in ima svoje direktne zveze z Ljubljano, Mariborom, Zagrebom, Trstom in Dunajem.

Za ta tako lepi rekord bodi v prvi vrsti izrečena zahvala števil- nim prijateljem in zagovornikom.

Na podlagi dosedanjih pridobitev pa je ta tvrdica danes bolj ka- kor kdaj poprej v stanu biti na službo onim, ki:

ki potujejo v domovino, ki žele dobiti svojce iz starega kraja ter onim, ki hočejo poslati denar v stari kraj, kakor tudi onim, ki imajo kake druge posele s starim krajem.

Za vsa nadaljna pojasnila se obrnite na:

ZAKRAJŠEK & ČESARK

Slovenska banka

70—9th Ave.,

New York City.

Zanesljivo in hitro

poskrbuje denarna izplačila in stari domovini in opravlja druge bančne posele

FRANK SAKSER STATE BANK

82 Cortlandt Street, New York, N. Y.

Rojaki, poslušajte se v vseh zadevah ta slovenske banke, ki je pod stalnim nadzorstvom državnega urada in ima za varstvo \$100,000.00 glavnice in \$50,000.00 rezervnega zaklada.

Za FRANK SAKSER STATE BANK

Frank Sakser, predsednik.